

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/38/2019
Identifikačné číslo spisu: 2017200384
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:2017200384.5

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne: F. T. Š., nar. XX. XX. XXXX, bytom B. Z. K. Č.. XXX, XXX XX B. Z. K., právne zastúpená: Michal Mrva advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom Nevädzova 5 , 821 01 Bratislava, IČO: 50 145 860 proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 31355-2/2017-BA zo dňa 2. novembra 2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 43Sa/36/2017 - 107 zo dňa 19. novembra 2018, t a k t o

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave, č.k. 43Sa/36/2017-107 zo dňa 19. novembra 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

O d ō v o d n e n i e

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „správny súd“) rozsudkom č. k. 43Sa/36/2017 - 107 zo dňa 19. novembra 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“), postupom podľa § 191 ods. 1 písm. e) a g) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie žalovanej č. 31355-2/2017-BA zo dňa 2. novembra 2017 a žalobkyni priznal právo na náhradu trov konania v celom rozsahu. Žalovaná napadnutým rozhodnutím podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) zamietla jej odvolanie a súčasne potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava č. 255-6/2017-TT zo dňa 13. 01. 2017 (ďalej len „pobočka žalovanej“). Potvrdeným rozhodnutím bolo rozhodnuté, že žalobkyni vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 01. 07. 2014.

2. Správny súd v konaní, ktoré predchádzalo napadnutému rozsudku, skúmal či žalovaná rozhodla vecne správne a zákonne, ak vo vzťahu k žalobkyni vyslovila vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia odo dňa 01. 07. 2014.

3. Správny súd sa nestotožnil s právnym názorom žalovanej, že pre účasť na povinnom nemocenskom poistení a povinnom dôchodkovom poistení (ďalej len „povinné poistenie“) žalobkyně ako samostatne zárobkovo činnnej osoby postačuje, že je držiteľkou licenciou L1A, pričom nie je rozhodujúce, či predmetnú licenciou L1A na dosahovanie príjmov aj v skutočnosti využívala a či z nej dosahovala zdaniteľné príjmy podľa osobitného právneho predpisu. Pre účely posúdenia spornej otázky splnenia podmienok vzniku, trvania, príp. zániku povinného poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa názoru správneho súdu je potrebné brať do úvahy predmetné príjmy dosahované na základe viacerých oprávnení na výkon podnikateľskej činnosti samostatne. Správny súd ďalej poznamenal, že je potrebné skúmať či uvedenú licenciou L1A lekár reálne využíval na základe zmluvného vzťahu a v rámci výkonu činnosti pre iného poskytovateľa zdravotníckej starostlivosti z takejto činnosti aj dosahoval príjem. V prípade lekárov vykonávajúcich svoje povolanie na základe vydaných príslušných licencií L1A a L1B, účasť na povinnom poistení nemôže byť posudzovaná len na základe formálnej existencie týchto licencií, hoci pre realizáciu licencie L1B je potrebné povolenie príslušného samosprávneho orgánu na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia - ambulancie.

4. V napadnutom rozsudku, správny súd vykladal § 21 ods. 1 a 2 písm. b) zákona o sociálnom poistení v spojení so zákonnou úpravou povinného poistenia tak, že ak fyzická osoba disponuje súčasne dvoma oprávneniami, ktoré podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 01. 01. 2011 do 31. 12. 2013 zakladali status samostatne zárobkovo činnnej osoby, účasť na povinnom poistení podľa § 21 ods. 1 a ods. 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení sa posudzuje osobitne vo vzťahu ku každému oprávneniu, ak oprávnenie, na základe ktorého sa výlučne dosahoval príjem podľa § 138 ods. 9 zákona o sociálnom poistení, zaniklo.

5. Správny súd poukázal, že v prejednávanom prípade bolo porušené ústavné právo na prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka postupom správnych orgánov z dôvodu, že začatie konania nebolo žalobkyni pobočkou žalovanej oznámené a nebolo jej umožnené k podkladom rozhodnutia sa vyjadriť, napriek tomu, že v zmysle zákona o sociálnom poistení malo ísť o sporný prípad zániku povinného poistenia.

6. Licencia L1A je podľa názoru správneho súdu dokladom, na základe ktorého je možný výkon zdravotníckeho povolania jednou z jeho foriem, ktorý nie je dôvodné stotožňovať s vykonávaním činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení.

7. Záverom správny súd skonštatoval, že žaloba je dôvodná, a preto v zmysle § 191 ods. 1 písm. e) a g) SSP zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku správneho súdu

8. Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podala kasačnú sťažnosť žalovaná (ďalej len „sťažovateľka“) podaním zo dňa 10. 01. 2019. Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že správny súd nesprávne právne posúdil vec v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP a uviedla, že sa nestotožnila s právnym posúdením vecí zo strany správneho súdu.

9. Sťažovateľka zastáva naďalej právny názor, že žalobkyni vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie ako samostatne zárobkovo činnnej osobe dňa 01. 07. 2014. V tejto súvislosti poukázala na skutočnosť, že správny súd svoje rozhodnutie odôvodňuje ustanoveniami zákona o sociálnom poistení, ktoré boli účinné do 31. 12. 2010. Sťažovateľka poukázala, že vychádzajúc z § 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z. je nevyhnutné, aby fyzická osoba spĺňala dve relevantné podmienky na vznik právneho postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia - vek 18 rokov a v kalendárnom roku rozhodujúcim na

vznik alebo trvanie povinného sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosiahla príjmy, ktoré sú príjmami z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 595/2003“).

10. Sťažovateľka zotrváva na názore, že pre nadobudnutie právneho postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby nie je relevantné, na základe akého právneho vzťahu, resp. na základe akého oprávnenia, fyzická osoba dosiahla príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Rovnako uviedla, že správny súd vychádza z § 21 ods. 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010, ktoré na prejednávany prípad nemožno aplikovať.

11. Podľa názoru sťažovateľky, žalobkyňa aj po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia Trnavským samosprávnym krajom, t. j. po júli 2013, bola oprávnená na výkon alebo prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 zákona o sociálnom poistení, keďže bola držiteľkou licencie L1A. Ďalej poukázala, že neexistuje zákonný podklad, ktorý by zaväzoval sťažovateľku, aby posudzovala príjmy osobitne ku každému oprávneniu, ktorého je fyzická osoba držiteľom. Príjmy z podnikania žalobkyne za rok 2013 boli v sume 26.600,95 eur, a týmto presiahla zákonom o sociálnom poistení ustanovenú hranicu príjmu potrebnú na vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 01. 07. 2013, t. j. sumu 4.830 eur. Vzhľadom na uvedené, sťažovateľka zotrváva na právnom názore, že žalobkyňa od 01. 07. 2014 spĺňala právnu definíciu samostatne zárobkovo činnnej osoby.

12. Sťažovateľka dodáva, že žalobkyňa mala možnosť obhájiť svoje práva, prípadne povinnosti a záujmy v rámci odvolacieho konania, zároveň mala možnosť nazerať do spisov a robiť si z nich výpisy, odpisy a na požiadanie aj vyhotoviť fotokópie.

13. Záverom navrhla, aby kasačný súd, rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

14. Žalobkyňa sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadrila ku kasačnej sťažnosti na základe zaslanej výzvy zo strany správneho súdu.

15. Vo vyjadrení poukázala, že jej nie je zrejmé porovnanie jednotlivých právnych úprav definície samostatne zárobkovo činnnej osoby zo strany žalovanej, najmä právnu úpravu do 31. 12. 2010 a právnu úpravu od 01. 07. 2014.

16. Žalobkyňa uviedla, že po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotného zariadenia, nepodnikala, neposkytovala zdravotnú starostlivosť a nemala ani uzatvorenú zmluvu so zdravotnými poisťovňami.

17. Podľa názoru žalobkyne, licencia L1A je dokladom, ktorý preukazuje odbornú spôsobilosť lekára, ktorý je následne jednou z podmienkou na udelenie povolenia podľa § 13 zákona č. 578/2004 Z. z. a nemôže zakladať postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby.

18. Záverom navrhla kasačnému súdu, aby nariadil pojednávanie, na ktorom by mohla svoje argumenty vysvetliť osobne a zároveň požiadala, aby kasačnú sťažnosť žalovanej zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

19. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky

č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

20. Podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021.

21. Podľa § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

22. Najvyšší správny súd ako súd kasačný (§ 11 písm. h) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke najvyššieho správneho súdu www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť sťažovateľky je dôvodná.

23. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trnave, č. k. 43Sa/36/2017 - 107 zo dňa 19. novembra 2018, ktorým správny súd podľa § 191 ods. 1 písm. e) a g) SSP zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 31355-2/2017-BA zo dňa 02. 11. 2017 a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

24. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu.

25. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej - Sociálna poisťovňa, ústredie č. 31355-2/2017-BA zo dňa 02. 11. 2017, ktorým bolo podľa § 218 ods. 1 zákona o sociálnom poistení zamietnuté odvolanie a súčasne bolo potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovni, pobočka Trnava č. 255-6/2017-TT zo dňa 13. 01. 2017. Potvrdeným rozhodnutím bolo rozhodnuté, že žalobkyni vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 01. 07. 2014.

26. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

27. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy

tretej časti Správneho súdneho poriadku (§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení a na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

28. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

29. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

30. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

31. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

32. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či žalovaná v súlade so zákonom o sociálnom poistení v platnom znení určila, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činné osobe vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 01. 07. 2014. Otázku vzniku povinného sociálneho poistenia žalobkyne, viažucej sa k posudzovaniu statusu žalobkyne ako samostatne zárobkovo činné osobe, kasačný súd považoval za zásadnú, a preto zameral svoju pozornosť predovšetkým na to, či v rozhodnej dobe žalobkyňa naplnila znaky samostatne zárobkovo činnéj

osoby vo vzťahu k jej povinnosti platiť povinné sociálne poistenie podľa právnej úpravy zákona o sociálnom poistení.

33. V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z., zákonodarca za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa tohto zákona považuje fyzickú osobu, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. Podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení, zárobková činnosť je, ak osobitný predpis (v tomto prípade Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 988/2009 zo 16. septembra 2009) alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu. Zárobková činnosť je aj v zmysle § 3 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, činnosť podľa odseku 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu (v tomto prípade zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov) preto, že tak ustanovujú predpisy a medzinárodné zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia. V zmysle § 3 ods. 3 zákona o sociálnom poistení, zárobková činnosť je aj činnosť podľa odseku 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu, (v tomto prípade zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov), ak na fyzickú osobu, ktorá túto zárobkovú činnosť vykonáva, sa v právnych vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu (v tomto prípade Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 988/2009 zo 16. septembra 2009) alebo sa uplatňuje medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že zákonodarca v § 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 338/2013 Z. z. účinného od 01. 01. 2014, za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzickú osobu, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu. Osobitným predpisom upravujúcim oprávnenie na výkon podnikania a výkon samostatne zárobkovej činnosti v prípade lekára je zákon č. 578/2004. Zákonodarca v prvej časti uvedeného zákona v úvodných ustanoveniach definuje zdravotnícke povolanie (§ 3), poskytovateľa zdravotnej starostlivosti (§ 4). V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 3 ods. 4 písm. c) tohto zákona (zdravotnícke povolanie sa vykonáva na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10)), v spojení s § 4 písm. b) tohto zákona (poskytovateľ je fyzická osoba, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10)), lekár ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je oprávnený na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10) na základe licencie (§ 68). Podľa § 10 ods. 1 tohto zákona samostatnú zdravotnícku prax môžu vykonávať zdravotnícki pracovníci v povolani lekárs, zubný lekár, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ a masér. Na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a)]; V zmysle § 10 ods. 2 tohto zákona, samostatná zdravotnícka prax podľa odseku 1 je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Podľa § 68 ods. 1 písm. a) tohto zákona licencie sa vydávajú na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10) zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárs, zubný lekár, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, masér, logopéd, liečebný pedagóg a psychológ.

34. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že lekár ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je oprávnený vykonávať samostatnú zdravotnícku prax (§ 10 ods.1) na základe licencie, pričom zákonodarca výslovne ustanovuje, že na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a)], teda licencia L1A. V právnej úprave ustanovenej v § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 zákonodarca predpokladá výkon samostatnej

zdravotníckej praxe v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení.

35. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010 z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č. k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30. 11. 2021.

36. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31. 12. 2010 citujúc § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z.z., § 10 ods. 1,2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval: „.....,Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo L1C, súčasne však držba licencie L1A nevylučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a L1C. Veľký senát sa stotožňuje s názorom, že licencia L1A oprávňuje lekára vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste, a že lekár - držiteľ licencie L1A je oprávnený bez ďalšieho povolenia alebo súhlasu akéhokoľvek orgánu poskytovať zdravotnú starostlivosť. Iba na jeho vôli je ponechané, či uvedenú licenciu bude aj využívať, a teda, či bude uzatvárať dohody/zmluvy o výkone zdravotnej starostlivosti s inými prevádzkovateľmi zdravotníckych zariadení, a vybrať si, v ktorom zdravotníckom zariadení, resp. inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti) bude zdravotnú starostlivosť poskytovať. V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevную službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

Veľký senát sa z vyššie uvedených dôvodov stotožnil s názorom senátu 9S, že v prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Z uvedených dôvodov Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchýliť od záveru Veľkého senátu vo veci

sp. zn. 1S/1/2019. Na prvú otázku, teda „či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. má alebo nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.“, uvádza nasledovnú odpoveď:

Licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely zákona o sociálnom poistení.

Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.....“.

37. Vo vzťahu k odhláseniu sa z povinného sociálneho poistenia prostredníctvom zaslania Registračného listu fyzickej osoby - odhlášky, sa kasačný súd stotožňuje s vyjadrením žalovanej k tejto veci a zároveň dodáva, že táto otázka bola riešená aj vo vyššie uvedenom rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu, ktorý skonštatoval: „Keďže zákon č. 461/2003 Z. z. výslovne vyžaduje podanie „vyhlásenia“ podľa § 21 ods. 4 písm. b), za splnenie tejto povinnosti nemožno považovať podanie Registračného listu - odhlášky, z obsahu ktorého náležitosti vyhlásenia nevyplývajú. Na účely § 21 ods. 4 v spojení s § 228 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa vydala a na svojej webovej stránke zverejnila tlačivo „Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, na ktorú má oprávnenie podľa osobitného predpisu.“ Z obsahu tohto tlačiva vyplýva, že sa týka samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona, ktorá vyhlasuje, že od vzniku pracovného pomeru, t. j. „od“ túto činnosť nevykonáva a že toto vyhlásenie podáva ako súčasť Registračného listu FO - odhlášky z povinného nemocenského poistenia a z povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu zániku týchto poistení.“

38. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení č.k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30. 11. 2021, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. IVs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020, konštatoval: „Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebit“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.“

39. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky a ako aj rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu je pre súdy záväzné.

40. Kasačný súd v preskúmvanej veci upriamil pozornosť na uvedené rozhodnutie veľkého senátu kolégia najvyššieho súdu len vo vzťahu k posudzovaniu statusu lekára ako samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle právnej úpravy uvedenej v § 5 zákona o sociálnom poistení. V predmetnom rozhodnutí, veľký senát skúmal status lekára v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010. Predmetom súdneho prieskumu v danej veci je rozhodnutie Sociálnej poisťovni vo vzťahu k žalobkyni týkajúce sa vzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z titulu samostatne zárobkovo činnnej osoby - lekára. V uvedenom prípade je

potrebné prípad žalobkyne subsumovať pod právnu úpravu § 5 zákona o sociálnom poistení v znení novely zákona č. 338/2013 Z. z. účinnej od 01. 01. 2014. Ustanovenie § 5 zákona o sociálnom poistení prešlo po 31. 12. 2010 výraznou legislatívnou zmenou. Právna úprava § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010 ustanovila, že samostatne zárobkovo činná osoba je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. Naopak právna úprava § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 01. 01. 2014 ustanovila, že samostatne zárobkovo činná osoba je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a zároveň v rozhodnom období dosahovala príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu. Z uvedeného vyplýva, že zákonodarca v oboch právnych úpravách § 5 zákona o sociálnom poistení predpokladal pre nadobudnutie statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby oprávnenie na výkon samostatne zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, pričom osobitným predpisom upravujúcim oprávnenie na výkon samostatne zárobkovej činnosti v prípade lekára je zákon č. 578/2004, ktorý upravuje oprávnenie lekára na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

41. Vychádzajúc z vyššie uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobkyni dňom 01. 07. 2013 bolo zrušené povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia vydané Trnavským samosprávnym krajom č. TA/00772/2013/OZaHF-004, pričom aj po tomto dni ostala v platnosti jej licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe

č. L1A/TT/0548/06 vydaná Slovenskou lekárskou komorou a za predchádzajúce obdobie vykazovala príjem, Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom o sociálnom poistení, keď rozhodla tak, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 01. 07. 2014, keďže v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR, žalobkyňa ako držiteľka licencie L1A mala postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 zákona o sociálnom poistení, pretože u nej ako držiteľky licencie L1A bola naplnená formálna a materiálna stránka oprávnenia na výkon samostatne zárobkovej praxe.

42. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti kasačný súd kasačné námietky sťažovateľky, ktorými namietala nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP vyhodnotil ako dôvodné, keďže tieto námietky spochybnili vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g) SSP rozhodnutie správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

43. V ďalšom konaní bude povinnosťou správneho súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, ustáliť zásadné otázky nastolené v konaní, vzťahujúce sa na prejednávanú vec, v ich intenciách posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutiami a postupom prvostupňového správneho orgánu a to v súlade s názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí a vo veci opätovne rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne správny súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

44. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

